

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת משפטים, תשפ"ו

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 5:23	Minneapolis, MN - 5:20
Brooklyn, NY - 5:10	Miami, FL - 5:54
Chicago, IL - 5:01	Monsey, NY - 5:10
Houston, Texas - 5:51	Montreal, Quebec - 5:00
Johannesburg, S. Africa - 6:34	Passaic, NJ - 5:10
Lakewood/Deal, NJ - 5:12	Toronto, Ontario - 5:27
London, UK - 4:56	Yerushalayim - 4:48
Los Angeles, CA - 5:17	Zurich, Switzerland - 5:28

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ארבעה אבות נזיקין

פשוט בגמ' דאסור להזיק ואפילו גרמא בניזקין. ויש לעיין מה המקור בתורה לאסור גם גרמא. וע' חלקת יואב דכתיב לא תוכל להתעלם. וכע"ז ק"ש ב"ב אות ע"ד. וע' פתחי חושן בשם אמרי בינה עדות ל"ג בשם יש"ש ב"ק י' כ"ב משום ואהבת לרעך ובשם מנחת פתים שפ"ח משום לא תעמוד על דם רעך לפי הרמב"ם.

וע' ב"ב כ"ב ע"ב ש"מ גרמא בנוזקין אסור, ולכא' כי גם גרמא בכלל איסורים הנ"ל.

אכן בגמ' הנ"ל משמע דיש בזה ספק. ועוד יש להעיר דמצינו שם לפי ר' יוסי על הנזיק להרחיק עצמו לענין נטע אילן ליד בור, והרי לפי הנ"ל אפילו גרמא אסור. ואף דלפי הלכה דגמ' השאלה של ר' יוסי לא נקרא גרמא אלא פחות מזה, אבל לפי הנ"ל דאיסורו משום ואהבת לרעך או לא תעמוד על דם רעך, אמאי שרי לר' יוסי.

ויש לדחות דפשוט דאסור אבל שם השאלה כי לפי ר' יוסי על הנזיק להרחיק עצמו לענין נטע אילן ליד בור, וע' ק"ש כי נוטע בתוך שלו ויש לו זכות לזה, ולזה אמרו מודה ר' יוסי לענין יונים וכדומה דגרמא אסור מחייב המזיק להרחיק.

וע' ס"ח תרס"ו דאסור ק"ו מצער בע"ח מבלעם כל הגורם צער לחבירו. וע' חינוך של"ח ע' אונאת דברים אפילו ברמיזותיו ופסיעותיו. וע' מסל"י פי"א שגורם לו שיבוש, וע' ש מאור המסילה מר"א ארלנגר כי בין אדם לחבירו אפילו בגרמא.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvileihalacha@themir.org

מזן הסבא מסלבודקה, כ"ט בשבט תרפ"ז

הלא אף לאחד מהם לא ניתנה ההשגחה והפיקוח על ישיבה גדולה בכמות ובאיכות כמו זו שהייתה בסלבודקה.

בנוגע לבני הישיבה, התנהג עמהם ממש כמו עם בני משפחתו. לפעמים זרק מרה בהם כשהשעה היתה צריכה לכך בנוגע לחינוך של יזכך המידות, סבל את סבלם והשתתף בצערם תמיד, ולא פעם הרטיב בדמעותיו את כרי מיטתו בדאגו לגורלם כשנקראו לצבא או במקרי מחלה.

השתדל תמיד בכל מאודו להטיב לזולת, הוא ביקש רחמים על כל איש סובל ונענה, והתפלל על חבריו בכל עת מצוא. הוא היה אומר: החסד החומרי הוא מוגבל בטבעו, הן מצד הנותן והן מצד המקבל, אבל החסד הרוחני אינו כך, אין לו גבול ואין לו תכלית, ובלבד שיוונו כולם את לבם לשמים.

... כמה פעמים טיילתי עמו בחוצות העיר קובנה, ופתאום הרגשתי שהרתיע לאחוריו כמה פסיעות. שאלתי אותו לסיבת דבר מזור זה, והוא ביאר לי שהרגיש ביהודי שהזור בעגלתו הביתה מן העיר, ולפיכך התכוון לעשות לו לוויה של ארבע אמות.

מתוך מאמר תלמידו הרב יעקב משה לעסיק
בספר "הסבא מסלבודקה"

בחיצוניותו לא היה שום דבר מיוחד להפלות אותו מבני אדם אחרים. הוא היה כאחד מאתנו ממש. בפניו לא ניכרו כל סימנים של מהותו הפנימית. לא התגדל ולא התנשא על איש מימיו ותמיד 'הצניע לכת' מאין כמוהו.

הסבא הראה על ענייני בני אדם החומריים וייחסם זה לזה כאילו הם גופי תורה, ועל חשיבות דרך ארץ כאילו היא מגופי ההלכה. בכל אדם חיפש רק את הטוב שבו.

... כל בני הישיבה נעמדו אליו בחבלי אהבה נאמנה. כולם שתו ממעינו הן והתרשמו ממזוגו הטוב ומעשיו המתוקנים... נחבא אל הכלים ולא חפץ להתנשאות כלפי חוץ, אף לא להיקרא בשם "מנהל", אם כי הוא באמת מייסד הישיבה ומנהלה בכל הפרטים, וכל מעיניו היו לחנך ולרומם עילויים וגאונים ולהעמידם בראש של הישיבה, ולהוציא טבעם בעולם, ובעצמו פרש לקרן זיוות בצניעות מופתית.

רק בני הישיבה ידעו להעריך את גודל חסידותו ופרישותו והביטו עליו כעל אחד קדוש ומנהיג הדור שהשפעתו גדולה גם בישיבות אחרות להנהיג בהם את שיטתו במוסר ומאור שבתורה... זכה למדרגה עילוינה של הצניע לכת מאין כמוהו גם בדורות הקודמים לו בין בעלי שיטת המוסר. כי

כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו עזב תעזב עמו (כג, ה)

ביאר מזן הסבא מסלבודקה זצ"לה"ה: מטרותן של הלכות נזיקין הם ליישר את לבו של האדם, לתקן את מקורן של סיבות ההיזק. לכן נקראו המשפטים "מישרים" - "אתה כוננת מישרים" (תהלים צט), "אתה כוננת ישרות לאוהביך" (מד"ר משפטים). שבהתעמק בהם יגיע האדם לאותה המדרגה של "האלקים עשה את האדם ישר" (קהלת ז), שלא כבוד חברו בלבד יהיה חשוב בעיניו, אלא שמתוך כך יבא לידי השתלמות באהבת חברו.

לא למעשה הפריקה בלבד כיוונה התורה. אלא "משבק תשבוק מה דבלבך עלוהי" (אונקלוס). מצות פריקה היא הצלת ממון חברו. אך אנו דנים כאן גם על הרגש שבלב, לשרש מלבו את המשטמה שיש לו על חברו.

נמצא שתכלית המשפטים היא "מישרים" - ליישר לבותיהם של ישראל! כל פרטי הלכות נזיקין הם כולם מצד הדין. אך עולה על כל זה מדרתם של חסידים, שמעלת "החסידות" היא מן המדרגות העליונות, "שלא נקרא חסיד אלא מי שעושה לפני משורת הדין, בין לקדש עצמו במותר לו בדברים שבינו לבין המקום, בין לעשות הרחקה יתירה שלא ליגע באיסור גזל ונזיקין וכיוצא בהן" (נמוק"ב ב"ק ל).

כל אלו "הרחקות נזיקין" שנהגו בהן החסידים הראשונים, פטורים היו מצד הדין. כמו בפריקה, לעתים הוא פטור מצד הדין אם גם בשלו לא היה טורח ופורק, אולם "אם הוא חסיד ועושה לפני משורת הדין, ואפילו היה הנשיא הגדול וראה בהמת חברו רובצת תחת משאו של תבן או קנים וכיוצא בו, פורק וטוען עמו" (רמב"ם רוצח יג,ד)

כי כשם שבדברים "שבין אדם למקום", הכרת הבורא מביאה לידי "יראת חטא", גם במקום שלפי דין אין כאן חטא כלל, כן בדברים שבין האדם לחברו, מתוך הכרה בערך "האדם וגדלותו" הם מתרחקים מכל גרמא בנוזקין, הגם שמצד הדין אין עליהם כל חיוב.

מתוך הספר "שיחות הסבא מסלבודקה"

בשמיעת און

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כ"א א'), "כל מקום שנאמר אלה, פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני" (רש"י ע"פ התנחומא), "ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים דינין אצל המקדש (ס"א המזבח)", כלל ישראל מקבל את התורה ומיד מתחילים הלכה למעשה "ואלה המשפטים", "לומר לך שתשים דינין אצל המזבח", וכשמתחילים דבר ראשון בדינים, מהי ההלכה הראשונה "כי תקנה עבד עברי", אנחנו למדנו סדר קצת שונה "כי יפלא ממך דבר למשפט, בין דם לדם, בין דין לדין ובין נגע לנגע, דברי ריבת בשעריך, וקמת ועלית" (דברים י"ז ח') "בין דם לדם: בין דם טמא לדם טהור, בין דין לדין: בין דין זכאי לדין חייב, ובין נגע לנגע: בין נגע טמא לנגע טהור, דברי ריבות: שיהיו חכמי העיר חולקים בדבר" (רש"י שם), כל זה בלי שמזכירים בכלל עבד עברי, "לשכת הגזית, שם הייתה סנהדרין גדולה של ישראל וישבת ודנה את הכהונה" (מדות פ"ה משנה ד'), זה לא דינין אצל המזבח? בסדר השו"ע חושן משפט הוא האחרון, קודם אורח חיים, אחרי זה יורה דעה, אבן העזר, רק בסוף מגיע חושן משפט, הרמב"ם מתחיל עם מדע אהבה זמנים, נויקין זה הספר הי"א בספרי הרמב"ם, גם הוא מתחיל עם טוען ונטען, רק אחרי זה מגיעים הלכות גניבה, עבדים נמצא רק בספר הבא, בספר קנין, וגם שם הלכות עבדים נמצאים בסוף הספר, אחרי מכירה, זכיה ומתנה, שכנים, שלוחין ושותפין, רק אחרי זה הלכות עבדים.

"ורצע אדונו את אוננו במרצע" (שמות כ"א ו'), "ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף, אמר רבי יוחנן בן זכאי און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב, והלך וגנב, תרצע, ואם מוכר עצמו, און ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו, תרצע" (רש"י שם), והשאלות ידועות, הבנו למה גנב נרצע, למה מוכר עצמו נרצע, אבל למה רק אלו, און ששמעה על הר סיני שמירת העיניים, שמירת הלשון, און ששמעה ציצית, תפילין, מצה, סוכה ולולב, יש תרי"ג מצוות ששמענו על סיני, און ששמעה "כבד את אביך", "הוקש כבודם לכבוד המקום", כל אלו לא צריכים למשוך להם באוזן? ובכלל אם מוכר עצמו לא שמע, היו צריכים לרצוע את האוזן כבר ביום הראשון, היה צריך לקבוע שמכירה לא חלה אלא אם כן רצעו לו את אזנו, אם "און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע", לכאורה היה צריך לקבוע שכל מי שהלך וגנב ירצע?

"וחמישים עלו בני ישראל מארץ מצרים" (שמות י"ג י"ח), "דבר אחר וחמישים, אחד מחמשה עלו, דבר אחר אחד מחמישים, ויש אומרים אחד מחמש מאות" (ילקוט בשלח), "ולמה הביא עליהם חשך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצים לצאת ומתו בשלשת ימי אפלה, כדי שלא יראו מצרים במפלתם ויאמרו אף הם לוקים כמונו" (רש"י שמות י" כ"ב), עוד שלמדנו בחדר את הרש"י הזה שאלנו את השאלה "רשעים ולא היו רוצים לצאת", רשעים? זה השם של מי שלא רוצה לצאת, טיפשיים, שוטים, חסרי דעה, חסר שמות כיצד לכוונת תופעה משונה כזאת, "ולא היו רוצים לצאת" מה הם לא שמעו על הכלל שנותנים לך תיקה, שמרביצים לך תברה, וזאת לא תופעה שולית, ארבעה מתוך חמישה אנשים חושבים, שמקום בו זורקים תינוקות ליאור, זה מקום שדי נחמד לגור בו, זה לפי החשבון של אחד מחמישה, לפי החשבון של אחד מחמישים, סקר של שביעות רצון היה מגלה כי 98% מהנשאלים סבורים, מצרים הוא מקום מגורים מועדף, תופעה משונה כזו נראית פחות רשעות, ויותר שייכת לטיפשות, טיפשות ממדרגה ראשונה, לכאורה הדיאגנוזה הראשונה של כל איש מקצוע הייתה צריכה להיות, מקושי השעבוד אנשים

פשוט יצאו מדעתם, כבר שמענו על אנשים שלא רצו אחרי המלחמה לעזוב את המחנות, זה לא רשעים, זה פשוט אומללים, (זה קצת לא מובן "ולמה הביא עליהם חשך... כדי שלא יראו מצרים במפלתם" אז מה נגמר החושך, המצרים לא שמו לב ששמונים אחוז מהיהודים נעלמו, כנראה שהמצרים היו כמו כל שונאי ישראל לדורותיהם, בכל מקום שישנם שלושה יהודים זה נראה להם מספר בלתי נסבל).

מי שלומד את סיפור מצרים ואת הסיפור של גלות מצרים בעיניים של היסטוריון, חוקר, פרשן או סתם "מייבין" מכל סוג, יכול להצביע על אשם אחד בכל הטרגדיה של מצרים ושל שעבוד מצרים, איך אותם אנשים שהתקבלו בזרועות פתוחות, איך אלו שכולם ראו בהם מצילי המדינה ומושיעה, בדור של אחרי "וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" (שמות א' ו'), הפכו לפתע לאנשים הבלתי נסבלים ביותר, "ויקצו מפני בני ישראל", פתאום נהיו לגורמי הסיכון הגדולים, "פן ירבה", החשש מהם גדול, "והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו", בכל אשם יוסף, הכל יכל להראות אחרת, אם רק הוא היה משכיל לנצל את ההזדמנות, "והיה כי יקרא לכם פרעה ואמר מה מעשיכם" (בראשית מ"ז ל"ג), אם באותה שעה היה דואג לדחוף בכל משרד מיישהו מאנ"ש, לסדר בכל מוקד החלטות אנשים משלנו, היה אפשר למנוע הרבה מהגזירות ואולי אפילו לבטלם, בכל מקרה, תמיד היה מי שיוכל לעזור ולמצוא עצה ופתרון לרבות מהבעיות, מה הוא חשב שהוא יחיה לעולם, אם הוא לא היה נוהג ככזו חוסר אחריות ומשאיר אחריו אדמה חרוכה, ממש ההיסטוריה הייתה נראית אחרת.

"ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה" (בראשית ט"ו י"ג), בכרית בין הבתרים נזרה הגזירה של גלות מצרים, היום כולנו יודעים את החשבון, "שהקב"ה חייב את הקץ" (הגדה ש"פ), הגלות התחילה מלידת יצחק, או התקיימו שני התנאים, גם "זרעך וגם "בארץ לא להם", "הוכנעני אז בארץ" (בראשית י"ב ו'), "היה הולך וכובש את ארץ ישראל מזרעו של שם" (רש"י שם), את החשבון אנחנו יודעים, ארבע מאות שנה מלידת יצחק עד יציאת מצרים, אבל חסרה לנו את הסימטריה בין גלות לגלות, הייתה גלות "בהיותכם מתי מספר כמעט וגרים בה, ויתהלכו מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר, לא הניח לאיש לעשקם ויוכח עליהם מלכים, אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו" (דברי הימים א' ט"ז י"ט-כ"ב) "לא הניח לאיש לעשקם: אע"פ כן שהלכו ממקום למקום ומנהג להזיק עוברי דרכים, כשבאין למלון מוצאין עליהן עלילות, אבל אלו לא הניח הקב"ה להזיקם ולעשקם... ואם תאמר מה שלא עשקו חומסי דרכים ושאר הארצות שעברו אלו בתוכן, לפי שלא הרגישו בהם, אבל אם היו מרגישים בהם, היו עושקים אותם, לכך נאמר ויוכח עליהם מלכים, כלומר ודאי עשקום, כגון פרעה לאברהם, ואבימלך ליצחק, ולבן ושכם ליעקב, ואמר להם הקב"ה אל תגעו במשיחי" (רש"י שם), וישנה גלות "ויעקב ובניו ירדו מצרים" (יהושע כ"ד ד'), אמנם שלב קצת מתקדם של גלות, בכל זאת לוקחים את החבילות עוברים לארץ זרה, בהחלט לא נעים, אבל אפשר להגיד לא נורא, הרבה אנשים היו חותמים על כזו גלות, וה' ירחם, יש את הגלות שאותה כולנו זוכרים, עליה אנחנו מספרים כל הלילה, על גלות מצרים, על שעבוד מצרים, הגלות של "ויאנחו בני ישראל מן העבודה... ותעל שועתם" (שמות כ' ג'), הסבל האיום והנורא שהגיע עד כסא הכבוד, "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים, ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשי, כי ידעתי את מכאביו" (שם ג' ז'), הגלות שעד היום עומדת לפני כסא הכבוד, "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" (שם כ"ד י'), "היא הייתה

יש חשש שהגלות כבר לא תהיה מובנת מאליה, אין ברירה, יורדים למצרים. קחו לכם עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם את אביכם ובאתם" (בראשית מ"ה י"ט), למעשה על העגלות המלכותיות ששלח פרעה, שמעו כנראה רק בחדשות, את העגלות עצמם אף אחד לא ראה, "וירא את העגלות אשר שלח יוסף" (שם פס' כ"ז), "אותן עגלות ששלח פרעה לשאת אותו, הייתה חקוקה עבודת כוכבים עליהם, עמד יהודה ושרפן" (בראשית רבה צ"ד ג'), אין ברירה, רצון ה', הולכים לגלות, אבל לא הולכים להיות חברים של פרעה, לא אומרים אם שלחו לנו עגלות, מדרכי שלום צריכים להשתמש בהם, יעקב לא הולך למצרים כי יש שם אוכל, הוא לא מזדרז לראות את יוסף, יעקב יורד למצרים בעל כרחו, "וירד מצרימה - אנוס על פי הדבור" (הגדה ש"פ), שאלו אותי, הרי כתוב מפורש "אלכה ואראנו בטרם אמות", זו שאלה טובה, אבל עליה אפשר לומר, שזה מה שחסידי אומרים בברכת המזון "והרוח לנו... מכל צרותינו", שגם מהצרות נעשה רווחים, אם כבר יורדים למצרים, אם כבר נתחייבנו גלות, לפחות שיצא מזה איזה רווח "אלכה ואראנו".

זה היה הסיפור של שבט לוי, שהכריזו במצרים גיוס כללי, מה שנקרא שוויון בנטל, הייתה ההרגשה הכללית אצל בני ישראל, חייבים להשתתף, כולם מצטרפים למאמץ הלאומי, הנה גם פרעה בעצמו יצא לעבוד, שבט לוי עומד בשלו, מה זה קשור אלינו, אנחנו לא חלק מהמדינה, אנחנו במקרה הטוב אורחים במדינה, או שיותר נכון לקרוא לדבר בשמו, שהם מדברים על שוויון בנטל, הם מתכוונים שאנחנו נטל, ולדעתם נטל כבד על המדינה, החשש הגדול שלהם הוא מ"פן ירבה", ככל שכלל ישראל גדל, "וירבו ויעצמו במאד מאד", כן יותר ויותר "ויקצו מפני ישראל", התוצאות ידועות, והם מאד עגומות, אלו שהלכו להיות חלק מהמדינה, הפכו להיות חלק מ"עבדים היינו לפרעה במצרים", שבט לוי לעומת זאת, השבט שהבין שהוא בגלות, הרגיש את הגלות, היה משוחרר מהעבדות, והיה פטור מלקבל את המכות הגדולות של הגלות, זה אותו סיפור של יוסף, יעקב עם בניו, יורדים למצרים, הם לא מחפשים להיות חלק ממצרים, להפך, מצרים היא חלק מהגלות, שפרעה מסכים או אפילו רוצה לשלב את הבאים למצרים במערכת, "ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם" (בראשית מ"ז ו'), ליוסף לעומת זה יש תוכניות אחרות לגמרי, "כי יקרא לכם פרעה ואמר מה מעשיכם", תזהרו לא למצוא חן בעיניו יותר מדי, "אנשי מקנה... גם אנחנו, גם אבותינו מנעורינו", כך תצליחו לשכנע אותו לשמור מרחק, "כי תועבת מצרים כל רועה צאן", זה ההבדל בין "יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" (שמות א' ו') לבין הדור הבא "ובני ישראל פרו... ותמלא הארץ אותם", "ותמלא הארץ: שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסאות מהם" (ילקוט שמות), זה לכאורה הפירוש בפסוק "ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם" (תהלים ק"ה כ"ג), ישראל זה הכלל, "ויבא ישראל מצרים" איזה מעצמה, איזו ממלכה, מצרים בימים של אחרי שנות הרעב, השנים של "וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען" (בראשית מ"ז י"ד), הייתה בתקופה של פריחה, צמיחה ושגשוג, בפעם הראשונה במצרים וכנראה גם בפעם האחרונה, יש לה מנהל שלא דואג לעצמו, לא דואג למשפחתו, לא שולח יד וממלא את כיסו, אלא מנהל בתבונה וביישר, ההצלחה של פוטיפר עברה לכל מצרים, "ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף" (בראשית ל"ט ה'), רק קודם נהנה מזה אדם אחד, עכשיו הנחתה מזה כל מצרים, היום בחכמה של אחר מעשה כולנו יודעים, שכל הסיפור של "וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען" (בראשית מ"ז י"ד), היה מנפלאות ה"ולו נתכנו עלילות" (שמואל א' ב' פס' ג'), הכל נועד למטרה אחת, לקיים את ההבטחה לאותו זמן, כן יצאו ברכוש גדול" (בראשית ט"ו י"ד), אבל ממה שהיה נראה באותו זמן, פרעה היה באותם ימים בשיא כוחו, מושל בכיפה, כל מנהיגי העולם סרו למשמעתו, אף אחד גם לא חיכה שרק שיעברו הארבע שנים, בתקופה שעם

לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל, שהיו משועבדים במעשה לבנים" (רש"י שם), ארבע מאות שנים של גלות, אי אפשר להגיד בוודאי כולם שווים לטובה, אבל גם לא כולם שווים לרעה, ובכלל אם ישנה גזירה של "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" איך שבט לוי הצליח להתחמק מהגזירה? עשיו כדי לברוח מהשעבוד ויתר על חלקו בארץ, ואילו שבט לוי שלכאורה לא היה בשעבוד, יצא עוד עם שדרוג, "לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי, חלק ונחלה עם ישראל, אשי ה' ונחלתו יאכלון" (דברים י"ח א').

"א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו גרמה לו דכתיב (הושע י"א ד') בחבלי אדם אמשכם, בעבותות אהבה, ואהיה להם כמרימי עול על לחייהם, ואט אליו אוכיל" (שבת פ"ט:), "בשלשלאות של ברזל: כדרך כל הגולים, שהרי ע"פ גזרת גלות ירד לשם, בחבלי אדם: בשביל חיבת האדם משכתים למצרים בחבלים ולא בשלשלאות, כמרימי עול על לחייהם: כאדם הסובל ומסייע לבהמתו להרים עולה מעל צווארה בלווחין ובמקלות, ואט אליו אוכיל: הטיתי לכם כח להכיל את עבודת הפרך" (רש"י שם), ומצאתי מי שהביא לשון הזהר "דהא תנן, אלמלא חביבו ורחימו דרחים קודשא בריך הוא לאהבן, הוה אתחזי לנחתא יעקב למצרים בשלשלי דפרזלא, וברחימו דלהון, שלטיה ליוסף בריה, ועבד ליה מלכא דשליטא על כל ארעא, ונחתו כליו שבטין ביקרא, ויעקב כמלכא, (המקור מהזהר מקץ) } "שהרי שנינו, אם לא שחביבות ואהבה שאהב הקב"ה את האבות, היה ראוי להוריד את יעקב למצרים בכבלים של ברזל, ובאהבתו אותם המליך ליוסף בנו, ועשה אותו מלך ששולט על כל הארץ, וירדו כל השבטים בכבוד, ויעקב כמלך, } ורק לחשוב "השבטים בכבוד ויעקב כמלך", כל זה נחשב כגלות, ננסה להבין, רבי דב לנדו מתכנן לנסוע לאמריקה, הנשיא טראמפ שומע על כך ושולח במיוחד את המטוס הנשיאותי, איזה כותרות היו יוצאות, מה היינו שומעים בכל פינה, מה הייתה שיחת היום, כבוד התורה, "וראו כל העמים כי שם ה' נראה עליך" (דברים כ"ח י'), היום כולנו יודעים שזה היה חלק מהגלות, וכאן עולה השאלה אם אפשר לעשות גלות במלון חמישה כוכבים, איך ולמה הגענו למחנות עבודה?

בתקופה הקורונה, בימים בהם גלינו מבתי הכנסת, הוזכרה הגמרא בתענית "למה יוצאין לרחוב, רבי חייא בר אבא אמר לומר זעקנו בצנעא ולא נענינו, נבזה עצמנו בפרהסיא, ריש לקיש אמר גלינו, גלותינו מכפרת עלינו, מאי בינייהו? איכא בינייהו דגלו מבי כנישתא לבי כנישתא (תענית ט"ז). "דגלו מבי כנישתא לבי כנישתא: גלות איכא פרהסיא ליכא" (רש"י שם), מושגים חדשים בגלות, במקום להתפלל בבית הכנסת, במקום הקבוע, אולי אפילו מתחת המזגן, יוצאים להתפלל ברחוב, זה לכד כבר כפרת עוונות, "גלינו, גלותינו מכפרת עלינו", יתרה מזאת, לא לרחוב, הולכים קצת יותר רחוק, לבית כנסת אחר, שם יש חזנים אחרים, אולי המזגן פועל אחרת, הוא מחברה שונה, זה כבר נקרא גלות, ועל גלות כזו אפשר לבקש, "גלינו", אולי בזכות הגלות הזאת נזכה לכפרת עוונות, פשוט צריך לומר, הגלות היא לא מטרה, הגלות נועדה להזיז, ליידע ולהבהיר, רוצים ממך משהו, רוצים שתתעורר, רוצים שתבין, אם היציאה מבית הכנסת תביא למסקנה הנדרשת, יש בעל הבית ויש לו דרישות, אז מצוין, נוכל לסגור את הסיפור, "גלינו, גלותינו מכפרת עלינו", אם לא, יש לו עוד הרבה דרכים, לא כדאי לחכות ליום שנגיע אליהם.

וזהו כנראה המהלך, בברית בין הבתרים אחרי ה"במה אדע", (בראשית ט"ו ח') שנגזרה הגזירה "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ולא נאמר בארץ מצרים, אלא לא להם, ומשנולד יצחק ויגר אברהם" (רש"י בראשית ט"ו י"ג), זה מה שקורה, אברהם יצחק ויעקב נמצאים בארץ המובטחת, אבל הם מרגישים בה את "הארץ לא להם", הקב"ה עדיין לא נתן לנו אותה, הם יצאו חובת גלות פה בארץ ישראל, ההרגשה אצלם היא "ויגר", לא תושב אלא גר, "ויגר אברהם בארץ פלשתים" (בראשית כ"א ל"ד), אצל יעקב יש כבר בניים, יש כבר נכדים,

שמע, זאת אומרת שהוא לא הבין את כל המהלך של ארבע מאות שנה, לא את המהלך של השעבוד, ולא את המהלך של יציאת מצרים, זאת און שלא שומעת, זאת אותה הבעיה של "און ששמעה על הר סיני לא תגנוב" יש לנו בעל הבית, הוא נותן למי שהוא נותן ונוטל ממי שהוא נוטל, איך אתה יכול לגנוב ממי שקיבל מבעל הבית, אין לך און, מה דינה של אותה און, "תרצע".

נשארה השאלה, אם כך למה לחכות שש שנים? שירצעו אוזנו של כל גנב? שיגישו לדלת כל מי שמוכר עצמו?

"ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם" (שמות י"ד ט), "בכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך האלקים, אין אלקים בכל מקום אלא דיין, מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה, אם להנצל אם להאבד עם מצרים" (רש"י שם), יצאנו ממצרים, ראינו את כל הנסים, עברנו את עשרת המכות, או עוד פעם דין, כל הנסים עד עכשיו היו לחינם? ברור הדבר, הדין לא היה על הכלל, הדין היה על הפרט, הדין היה מי יזכה להינצל, מי חלילה לא, גם ביציאת מצרים היו הרבה מאד שלא זכו, אותם רשעים שלא רצו לצאת, כולנו גדלנו על זה מה קרה איתם בזמן מכת חושך, גם כאן על שפת הים, "עשרה ניסיונות נסו אבותינו למקום במדבר, שנים בים... שנים בים - אחד בירידה ואחד בעליה, בירידה - דכתיב "ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים" (ערכי ט"ו). על זה היה הדין, מה יצא בדין, זה גם כתוב מפורש, "דבר אל בני ישראל ויסעו" "אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם והם, והאמונה שהאמינו בו ויצאו, לקרוע להם את הים" (רש"י שמות י"ד ט"ו), וכאן השאלה, אלה שהיו במצרים לא היה להם "זכות אבותיהם", לכל אלה לא היה תקופות ומצבים של "והאמונה שהאמינו בו", ארבעה מתוך חמישה מבני ישראל לא היה להם שום זכות ושום מצב של אמונה, צריך לומר את החילוק הפשוט, בני ישראל עומדים על שפת הים כמצב של יאוש, על פניו זה נראה כדרך ללא מוצא, "ארבע כתות נעשו ישראל על הים, אחת אומרת ניפול לים, ואחת אומרת נחזור למצרים, ואחת אומרת נעשה מלחמה כנגדן, ואחת אומרת נצווה כנגדן, זו שאומרת ניפול לים, נאמר להם התיצבו וראו, זו שאומרת נחזור למצרים, נאמר להם כי אשר ראיתם את מצרים, זו שאומרת נעשה מלחמה כנגדן, נאמר להם ה' ילחם, וזו שאומרת נצווה כנגדן, נאמר להם ואתם תחרישון" (ילקוט בשלח), על רעיון גאוני כזה שהים יהפך ליבשה, ולא סתם נסיגה זמנית של המים, אלא עם כל ה"עשרה נסים", "עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים" (אבות פ"ה מ"ד), בשעת צרה, בעת מצוקה, זוכרים לאדם גם איך הוא היה נראה בימים יותר טובים, לעומת זה, אלו שלא רצו לצאת ממצרים, זה לא נבע ממצוקה, זה בא מזה שהיה להם טוב, מי שטוב לו במצרים הוא בבעיה, אלו שמעדיפים להישאר "ולא היו רוצים לצאת", אלו קבלו את התואר "רשעים" ואלו באמת נשארו שם.

זה הסיפור של הרציעה, למה רק אחרי שש שנים? כי יש נפילות ויכול להיות שיהיו נפילות, אבל אם הגעת למצב שטוב לך עם הנפילות, אז יש לך באמת בעיה, והבעיה היא כנראה באוון "ואוון ששמעה - והלך - תרצע".

בימים אלו, בתקופה זו שמוכרים לבני ישראל בכל מקומות מושבותיהם שאנחנו בגלות, נוכר ונוכר, מי עומד מאחורי התזכורות, ובה בעת נחזור ונשנן, אנחנו בני החורין הגדולים ביותר, "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" (אבות פ"ו מ"ב), אנחנו משועבדים לבורא עולם, "שטרין קודם" (רש"י ויקרא כ"ה מ"ב/ב"ה), אבל עד היום בו "ישוב האיש לביתו" (עפ"י משלי ז' י"ט, סנהדרין צ"ו:), אנחנו בגלות, ובכל מקום בו אנחנו נמצאים, אנחנו בגלות, וככל שיותר נזכור את זה, כך פחות ופחות נצטרך לקבל תזכורות כואבות, נשתעבד יותר ויותר לתורה ולנותן התורה, ונזכה לקנייני התורה, "והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים... ובשמיעת האוון" (אבות פ"ו מ"ו).

הבא אחריו הם יצליחו להסתדר יותר, לא פלא שכל מי שבא למצרים של אותם ימים, רק חיפש את הדרך איך להשתלב בה, אבל יש מי שראה אחרת את מהלך העניינים "ויעקב גר בארץ חם", איך נפלנו לארץ העמים, ולא סתם ארץ העמים, נפלנו עד הסוף, עד "לארץ חם", את ההגדרה של חם ושל בני חם אנחנו עוד זוכרים מפרשת נח.

עכשיו ננסה להבין את השאלה "רשעים ולא היו רוצים לצאת", רשעים? זה השם של מי שלא רוצה לצאת? במשך השנים הקשות, שנים של שעבוד קשה ונורא, בטוח שהיו הרבה שזכרו את הימים הטובים במצרים, הימים בהם עם ישראל היה רצוי ואהוב, לא כולם שמעו את המדרש "ללמדך כשמת יוסף.. אמרו נהיה כמצרים, הפך הקב"ה את האהבה שהיו המצריים אוהבין אותן לשנאה" (רבה שמות א'), שנא' "הפך לבם לשנא עמו, להתנכל בעבדיו" (תהלים ק"ה כ"ה), גם מי שלמד את המדרש, גם מי שגדל על ההנחה הידועה, "שיהודי לא עושה קידוש, הגוי עושה הבדלה", בשעת צרה מאד קשה לתרגם את זה להלכה למעשה, לא פלא שהיו הרבה שהתגעגעו לימים של פעם, היכן שהלכנו רק כבדו אותנו, "השליך משמים ארץ תפארת ישראל" (איכה ב' א'), איך נפלנו "מאיגרא רמא לבירא עמיקתא" (רש"י שם עפ"י חגיגה ה' ב:), "מבכור פרעה... עד בכור השפחה" (שמות י"א ה'), "ולמה לקו בני השפחות שאף הם היו משתעבדים בהם ושמהים בצרתם" (רש"י שם), מזכיר לנו קצת את המצב היום, מצב בו כל צרוע וכל זב יכול להלך אימים ולפגוע בכל יהודי, וכהיום כן אז, ודאי היו רבים שחשבו, האנטישמיות חוגגת והממשלה לא עושה כלום, אלה שם למעלה לא מבינים את האירוע, החוסר מעש, החוסר הסברה יעלה לנו ביוקר, והנה נפתח סוף סוף חלון הזדמנויות, ככל שהתחילו המכות לבא על מצרים כן הוקל עול השעבוד, שיטת התוס' שהשעבוד פסק רק בתשרי "בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים" (ר"ה י"א), "ואע"פ שהתחילו המכות מניסן, דמשפט המצרים י"ב חודש כדתנן בעידות (פ"ב מש"י) מ"מ לא פסקה עד תשרי" (תוס' שם), ואילו בספורנו מציאנו שכבר מתחילת המכות, "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" (שמות ו' ו'), "מיום התחלת המכות ישקוט השעבוד" (ספורנו שם), נראה לנו שאין פה מחלוקת, שהתחילו המכות פתאום במצרים התחילו להבין, השעבוד של בני ישראל הוא לא דבר תקין, לפתע נשמעו קולות של תמיכה בבני ישראל, בטח גם פרעה אמר, מה? לא יכול להיות? מי עשה? מה עשה? נקים ועדת חקירה, נדיח את האחראים למחדל, נעמיד אותם לדין, נשמע קצת מוכר, זה בסך הכל תקלה נקודתית, לא חידדו מספיק את הנהלים, הספורנו מדבר על "ישקוט השעבוד", זה היה כבר "מיום התחלת המכות", בגמרא מדובר על "בטלה עבודה", וזה היה כפי שמסביר התוס' "ואע"פ שהתחילו המכות מניסן.. מ"מ לא פסקה עד תשרי".

עכשיו כשפסקו המכות, היו אנשים שבאו למשה בטענה, בסדר הצלחת, כל הכבוד, אבל מה אתה רוצה הלאה, איזה תכנית יש לך ליום שאחרי, מה אתה רוצה להשיג, להרוג את פרעה, חבל, הנה חוזרים לימים של פעם, נקבל את כל הזכויות, נזכה לכל ההטבות גם בחינוך, גם בדיור, כולם כבר ראו מה קורה למי שרוצה לפגוע ביהודים, "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כ"ח י'), מה השטות הזאת לעזוב ארץ כזאת טובה? הנה רק נשקם אותה, אף אחד לא יעזי לפגוע בנו, נוכל להיות בה בשקט ובבטחה, בשביל מה לעזוב? לצאת לבלתי נודע? ולאן, למדבר, ללכת למקום שאף אחד לא מחכה לנו, יכול להיות שהיו כאלה שמצאו או המציאו טענות הגיוניות, "וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא שמה לא תעשו (ויקרא י"ח ג'), "מגיד שאותן עממין שכבשו ישראל מקולקלים יותר מכולם" (רש"י שם), הם אלו אותם הרשעים שלא רצו לצאת, וכפי שנראה הם לא היו מעטים, "וחמשים עלו בני ישראל, אחד מחמשה, אחד מחמישים וי"א אחד מחמש מאות".

זה הסיפור של "און ששמעה כי לי בני ישראל עבדים", אם את זה הוא לא

Every Yid Counts

Harav Hagaon Shmuel Friedman Shlita

This week, besides the kriah of Parshas Mishpatim, we also read Parshas Shekalim. During the time of the Beis Hamikdash, on Rosh Chodesh Adar an announcement would be made to donate the shekalim for the terumas halishkah, which funded the korbanos. Nowadays, as the Mishnah says in Masseches Megillah, we read Parshas Shekalim on the Shabbos before, or coinciding with, Rosh Chodesh Adar.

What is the purpose of this kriah? If the purpose of announcing that people should bring shekalim was so that Klal Yisrael should donate toward the korbanos for the next year, what do we accomplish by reading about it?

The Sefer Hachinuch says that the reading is only a zecher. The Mishnah Berurah, citing the Levush, explains that the idea is וְנִשְׁלְמָה פְּרִים שְׂפָתֵינוּ – just as someone who says the parshah of the korban chatas is considered to have brought a chatas, the same is true of Parshas Shekalim. We can understand, perhaps, how this relates to Parshas Zachor. Parshas Parah brings taharah, and Parshas Hachodesh, maybe his'chadshus. But how does וְנִשְׁלְמָה פְּרִים שְׂפָתֵינוּ relate to Parshas Shekalim? The shekalim were not a korban. Furthermore, we don't have korbanos today, but reading about the shekalim would not exempt anyone from giving money; if the requirement to give shekalim were reinstated, of course he would have to donate. We also have to understand why the Torah emphasizes the concept of a machatzis hashekel – no more and no less.

The Midrash Tanchuma says:

אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשך, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאלו את עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשך. מנין, ממה שקראו בענין וידבר ה' אל משה לאמר כי תשא את ראשך – שא את ראשך לא נאמר אלא כי תשא.

Moshe Rabbeinu said to Hashem that when he would die, there would be no remembrance of him. Hashem responded, "Just as now you stand and give them Parshas Shekalim, and through it you raise their heads, so too every single year, when they read this parshah, it is as though you are standing there at that very moment and raising their heads." The Midrash notes that we see proof for this in the word תשא written in future tense, connoting that Moshe would forever uplift Klal Yisrael.

Similarly, the Gemara (Bava Basra 10b) teaches that Moshe asked Hashem how Klal Yisrael would be uplifted – במה תרום – and He answered, "Through תשא יִשְׂרָאֵל." – and He answered, "Through תשא יִשְׂרָאֵל."

What does it mean to uplift the keren of Klal Yisrael?

A COVENANT OF LOVE

To explain this, let's first examine another topic in this week's parshah: the bris that Hakadosh Baruch Hu made with Klal Yisrael, which, according to Rashi, occurred before Mattan Torah. The pesukim state:

וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֲלֵיהֶם וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פְּרִים. וַיִּקַּח מִשֵּׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשְׂם בְּאֵגָת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ. וַיִּקַּח סֶפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וַיִּקַּח מִשֵּׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

This type of bris is between two parties who love each other, and enter a covenant to demonstrate their love and concern for each other, as the Sefer Ha'Ikarim teaches (4:45):

ברית יאמר על איזה קיום או שבועה ודבר קיים הנעשה בין שני כורתי ברית לקשר האהבה בין שניהם ... כדי לקשור ולדבק האהבה ביניהם, עד שיהיו שניהם כאלו הם גוף אחד וישמור כל אחד מהם את חבירו כששמירתו את עצמו.

The bris shows that the two parties are really one unit, and they'll do anything for each other. This, says the Ikarim, is why ahavah and echad have the same gematria.

As part of this bris between the Ribbono Shel Olam and Klal Yisrael, the Torah relates what Moshe did with the blood, which had been divided into two halves. Rashi asks, who split the blood? And he answers that this was done by a malach.

A Midrash in Vayikra presents several opinions of how the blood was split precisely into two. But what is the significance of the splitting of the blood into two halves? The Midrash there goes on to relate that Moshe said to Hakadosh Baruch Hu, "What should I do with Your portion?" He responded, "Sprinkle it on the people." Moshe continued, "And what should I do with Klal Yisrael's portion?" Hashem instructed him to place it on the mizbei'ach. Evidently, half the blood was Hakadosh Baruch Hu's "portion," and half the blood was Klal Yisrael's "portion."

What was the significance of all this?

R' Zalman Sorotzkin, in Oznayim LaTorah, and the Kozhnutzer Maggid, in Avodas Yisrael, give almost identical explanations. As R' Zalman Sorotzkin expresses, if it were up to us to divide the blood between the Ribbono Shel Olam and Klal Yisrael, we would put aside one drop for the whole Klal Yisrael, and the rest would be for the Ribbono Shel Olam.

Yet the Ribbono Shel Olam wanted to show us here that, kivyachol, He and Klal Yisrael have a fifty-fifty split. Indeed, Rashi says in Parshas Yisro that Hashem came out toward

Klal Yisrael like a chassan coming toward his kallah. Just as a chassan and kallah are each a half, Klal Yisrael is the Ribbono Shel Olam's other half.

This was the message of the bris that Hashem made with Klal Yisrael right before Mattan Torah, and this was the reason the blood had to be split in two by a malach specifically — to show that the two parties in the bris were absolutely equal.

There can be nothing more elevating for Klal Yisrael than the knowledge that every single member of Klal Yisrael is, kivyachol, the Ribbono Shel Olam's other half.

YOU ARE FIFTY-FIFTY WITH HASHEM

In a similar vein, R' Tzadok teaches, in Pri Tzaddik, that the concept of counting Klal Yisrael is to show that every Jew is important in Hashem's eyes.

The whole idea of the machatzis hashkel is to demonstrate that every single member of Klal Yisrael has chashivus.

Moshe Rabbeinu had a hard time figuring out how the machatzis hashkel should be given, and the Ohr Hachaim explains that he couldn't fathom how, after the cheit ha'eigel, Klal Yisrael's portion could be restored so that they could continue to connect with the Ribbono Shel Olam. To address Moshe's difficulty, Hashem showed him a fiery coin from under the Kisei Hakavod, which is the place where all the neshamos are stored, conveying to him that Klal Yisrael always has the ability to be exactly chatzi in their relationship with the Ribbono Shel Olam, while He is the other chatzi.

The Ramban expresses a similar idea at the beginning of Sefer Bamidbar, regarding the passuk that says תִּפְקְדוּ אֹתָם

where he addresses the concepts of pekidah, zikaron, and hashgachah. As Rav Yerucham explains, the Ramban is saying that every Yid has unique capabilities and a unique tafkid, and that's what it means to "count" every single one.

Although we no longer have korbanos, nor can we donate money for the korbanos, every year, when we read Parshas Shekalim, every single person is counted once again. Just as the power of each Yom Tov recurs annually, we reexperience the uplifting power of Parshas Shekalim each year anew, as if Moshe Rabbeinu himself is standing there and raising the head of each individual.

By entering a bris with Klal Yisrael in which the bond was precisely fifty-fifty, the Ribbono Shel Olam was showing how He is connected to each one of us. This is the concept of Parshas Shekalim, whose reading "lifts up our heads" every year anew.

A crucial part of our avodah is realizing that every Yid counts and is counted; every Yid is important for Klal Yisrael and has his own particular tafkid. That's why we find that the shekalim represented such a tremendous zechus, to the extent that Haman could not triumph over us, at the time of Purim, because of the shekalim that Klal Yisrael donated and were counted by, symbolizing the chashivus of each and every Yid.

We should be zocheh to the fulfillment of the passuk in Tehillim: וְאַתָּה ה' מִגֵּן בְּעַדֵי קְבוּדֵי וַמְרִים רֵאשֵׁי

Gut Shabbos.

Annual Celebration Dinner

ד' ניסן

MARCH 22 2026

BELL WORKS
HOLMDEL NJ

Mr. & Mrs. Nachum Rokeach
GUESTS OF HONOR

MEMORIAL TRIBUTE
עֵדוּת וְהַנְּשָׂנָה עַל מֵנוּחַ הַרְבֵּה לְבָרְכִים מְשִׁילֵי
UPON HIS 90TH YAHRZEIT
PRESENTED TO
הַמָּוֶזֶן הַרְבֵּה נִמְנָן לְבָרְכִים שְׁלֵשִׁים אֶרְבָּע יָשִׁיבָה

Mr. & Mrs. Meshy Bodner
KESSER SHEM TOV AWARD
לוֹבֵר נְשֻׁמַת אָבִין
ר' יצחק בן ר' ברוך באדנער ז"ל

Mr. & Mrs. Yoni Abraham
AMUD HATORAH AWARD

Mr. & Mrs. Avi Rabinovits
YOUNG LEADERSHIP AWARD

SHALOM STEIN
DINNER CHAIRMAN

RALPH HERZKA
SHLOMO YEHUDA RECHNITZ
LEGACY CHAIRMEN

SHAYA ACKERMAN
CAMPAIGN CHAIRMAN

AZRIEL INZELBUCH | ZEVI KLEIN
ALUMNI CHAIRMEN

DOVID SEITLER
JOURNAL CHAIRMAN

ALBERTO SAFRA
INTERNATIONAL CAMPAIGN CHAIRMAN

ELI BASCH | HILLEL ELBOGEN
YOUNG ALUMNI CHAIRMEN

YESHIVAS MIR YERUSHALAYIM

**אותה
אבקש**